TRACTATUS THEOLOGICUS DE NATVRA ANGELICA COMPOSITVS

Iuxta D. THOMÆ AQVINATIS.
Quinti Ecclesiæ Doctoris
Angelicam Sententiam
DETERMINATVS,

ILLVSTRISSIMO DOMINO.

D. ALBRACHTO
DE DEMBIANY.
DEMBINSKI

Lotharingiorum & Vrsouitorum,
Sanguinis ob propaginem,
PRINCIPIBVS FAMILIIS.
CLARISSIMO.

IN FESTIVA SOLENNITATE
D. ADALBERTI ARCHIEPISCOPI,
Martyris & Patroni Regni,
Debitæ gratulationis ergo.
PVBLICA MEDIANTE DISPVTATIONE.
À P. F. DOMINICO FRYDRYCHOWICZ,
Sacræ Theologiæ Doctore, Generalis Study Prouinciæ Polonæ, Conuentus Cracouiensis Regente, Ordinis Prædicatorum.
DATVS DONATVS, DEDICATVS.
Anno Dñi: M.DC.XCI. Die 23. April.
Superiorum permissu.

CRACOVIÆ,
Typis Francisci Cezary, S. R. M. Illustriss. & Reuerend: Dñi. Episc. Crac: Ducis Severiæ. Necnon Schol. Novodvorsc. Typogr.

VIRTVTI ECCLESIÆ PATRIÆ

Ioh. Sic. sc.

ILLVSTRISSIME DOMINE
D. & Mecænas Colendissime.

VRSOVITORVM *Virginem Rauitam Regali satam sanguine, Angelico dignam extitisse consortio, cùm merita attestentur & gesta; hinc ęquum censui, Tibi* Illustrissimo MECÆNATI *Atauis edito Regibus, Angelici Doctoris Theologicum de Natura Angelica dedicare Tractatum. Hęc quippe Regia Virgo, est Anglicana, quę cognatâ Angelis Virginitate, Angelorum promeruit adiutorium, vt quemadmodum olim* Daniel *innocens pręseruatus est ab interitu per Angelum, qui conclusit ora leonum, ita Virgo innocua seruata est per Angelum ab Vrso, qui dum timebatur vt vorax hostis, factus est Angelicâ ex administratione salutis Virgineę Tutelaris. Retalionem proinde reddit Virgo Angelis pro obsequio perpetuam, primo etiam aspectu Angelorum pręseferens speciem. En coronata est, Vt à primo creationis instanti Intellectuales Spiritus, tum beatitudine naturali, tum gratiâ supernaturali edoceat coronatos. Regalibus vestita est paludamentis, vestitos annuncians Angelos, regali virtutum tum speculatiuarum, tum Moralium apparatu. Demissâ cęsarie est, Intelligentias cęlestes Increatę Maiestati & demissè assistere in cęlis, & humiliter promptam mandatorum commissorum demonstrans eosdem gerere voluntatem in terris. Extensas in modum crucis versùs cęlum eleuatas ostentat palmas, triumphos ambigens ab Angelis, sub quorum cęlesti adiutorio Inclyti* VRSORAVITÆ *gloriosa de hostibus spolia reportârunt. Quid memorem Inclytum Principem* KOCHAN? *cuius fortitudine* BOLESLAUS CHABRI *de Bohemis illatas Regno Vltus est iniurias. Quid* Ioannem *Czistam? qui ruptis castrorum hostilium cuneis ad ipsius Swiatopełcy Bohemię Regis penetrans filium, constituit triumphalem (eo occiso) belli ęquitatem. Quid Magnum* VARSIUM *Castellanum Cracouiensem, robore, consilio, dexteritate, experientiâ robustissimum? qui Leone Russorum Duce fortior, Vrsus Leonem prostrauit, ac vnico conflictu Russos, Lituanos, ac Tartaros, Tractum Lublinensem depopulantes vicit, fugauitq;* AUTHOR PVBLICÆ TRANQUILLITATIS. *Nec mirum si Victores, si Triumphatores extiterunt, quia Angelos belli ac Victorię Cooperatores habuerunt. Verùm hęc tanta, quę non ab inuentione ingenij humani procedunt, sed ex ipso egregiè factorum Archetypo depromuntur Vera laudis encomia, licet magna sint, magis tamen ac magis lucidiora conspiciuntur, dum ad ipsam cęlestium Hierarchiarum efformata veritatem refulgent. Refulsit feliciterq; arsit sanctioribus Virtutum ignibus nostra Polonia, quos non à Vesuuio sed à Vauello Coronato monte Beatus* IOANNES GROTH VRSORAVITA *Vibrauit Tyarâ Celsus Cracouiensi, Celsissimus Seraphicis ęstuans inflammationibus. Senserat has flammas in Magno Ioanne* IOANNES XXII. *PP. Maximus, ideoq; (& si Vladislao alterum promouente) in Candelabro Episcopatûs Cracouiensis collocauit Ioannem, vt Orbi Polono esset* Lucerna Ardens & Lucens. *Nec fefellit spem Ioannis Maximi Magnus Ioannes; qui prout in Vita, ita & post mortem Pręsul Pijssimus Ardet & Lucet. Iam Centum Septuaginta Quinque Anni ab eius decurrerant sepultura, & tamen Sarcophago eius aperto, corporaliter iacere compertus est, Violarum Spirans flagrantiam: exhumatum corpus immarcescibili odore nouos accendit ignes in cordibus fidelium, nouasq; Vibrauit seraphicas inflammationes. Sed nec minor in* Vrsorauitis *Sapientię & Prudentię Cherubicę pręstantia, quâ vel maximè excelluit* Paulus Wołucki *primùm Camenecensis, tum Luceoriensis, demum Vladislauiensis & Pomeranię Antistes, perpetuus Verbi Dei Pręedicator, perpetuus Casuum Conscientię per semetipsum Cathedraticus, Pius, Munificus, Pater, Pastor, Professor priùs faciendo quàm docendo: quem in eruditionis Ecclesiasticę claritate, tum Ioannes Zaboronski ex Secretario Regis Regens Cancellarię Maioris, nominatus Episcopus Chełmensis, tum Stanislaus Dembinski Bledzowiensis, & Ioannes secundus Wąchocensis Abbates, tum alij quàm plurimi Vrsorauitę Pręlati Cathedrales imitati haustam è sacro Theologię fonte doctrinam, sitienti populo propinârunt. Paria sunt his quę sequuntur.*

Secre-

Secreta cordis Regalis & securitas Maiestatis nec alibi in Augustiori Throno quàm in VRSORAUITIS *quieuêre. Si honor* CASIMIRI *Regis Vindicandus per singularis certaminis pugnam; Vindex adhibetur* VRSORAUITA *Iacobus Dembinski Regni Thesaurarius. Si* VLADISLAO *Regnum Bohemiæ à Georgio deferendum est & inscribendum; Legatus ac tanti negotij Procurator fidelissimus, eligitur Iacobus secundus, Dembinski Sendomiriensis Palatinus. Si Chiliarcha contra Moschos à* SIGISMUNDO III. *creandus; creatur Martinus Dembinski miles fortissimus. Si per omnes Senatorias curules* AUGUSTO *mens est probare virtutem; probatur Valentinus Dembinski qui per omnes honorum gradus ad Supremam Castellaneatûs Cracouiensis peruenit dignitatem, augustum Senatorio in pectore semper Regiæ securitati & secretis præbens Thronum. Et benè Regalis Maiestas præstantissimum sibi in* VRSORAVITIS *erexit Thronum, quos regio exortos sanguine ipsis sceptris ac Coronis nouit pretiosiores. Censum docuit* LESCO *Albus cui aliquorum inuidia tumens ac timens, dum eâ conditione obtulisset Regnum, vt* GAVORTIUM VRSORAVITAM *Senatorem fidelissimum à se relegaret: Quid inter hæc Iustus Princeps?* Si Ius Violandum est, regnandi causâ Violandum; *tyrannicam hanc nequaquam admisit persuasionem. Et quamuis ipse instaret* GAVORTIUS *pro Optimo Principe libenter velle subire exilium: ast* LESCO *Albus, albis iustior Aquilis, Principatum tam iure hæreditatis quàm reiteratæ Electionis titulo, ad se pertinentem recusauit, in cuius æstimatione prudentissima ac iustissima, extitit* Vnus VRSORAVITA Toto Poloniarum pretiosior Regno. *O Verè Inclytos* VRSORAVITAS *quorū census humanas excedens Sortes, altioris gloriæ in Trzcinscijs, Rokiccijs Wolucijs, Przyiemscijs, Ożarowscijs, Gnieuosijs, Miechowscys, Gawronscijs, ceterisq; omnibus, immarcescibiles promeruit adoreas. Tua est istorum omnium* Illustrissime Domine *hæreditario Iure possessa Gloria, & Felicitas, ac de Anglis Regibus ac Lotharingiæ Principibus Origo splendidissima, quam Coronata Virgo Virtus cùm semel genuisset, millenorum vltra annorum incorruptibili gloriatur partu, dum & in Te Natiui sanguinis ex peragratis Italiæ, Germaniæ, Galliæ, Regnis, ex decidendis supremi Tribunalis Regni difficultatibus, ex zelandis Boni Publici Causis, more Maiorum suorum Senatorio. Principem Te esse, gaudet manifestari. Perge igitur* DEO *Benedicente, semper ad altiora tam amplissimo Sanctitatis ac omnigenæ Virtutis Tuorum Antenatorum præcedente Senatu, vt erga Ecclesiam Pietate, erga Patriam auitâ fidelitate, erga Amicos beneuolentiâ, erga clientes beneficentiâ coruscus fulgeas semper. Quod totum dum ad exemplum Virtutis à Te tractari video, tam Sanctorum Angelorum quàm Magni Archipastoris Poloniarū Diui* ADALBERTI *tutelâ efficacissimâ mediante, continuationem præclarè inceptorum, ac longiorem vitam (Tuorum vt Videas filios filiorum,) supplex ad Aras Hyacinthinas exoro. Ita scribo, ita Voueo.*

ILLVSTRISSIMÆ DOMINATIONIS TVÆ.

Humilis Exorator.

F. DOMINICVS.

NATVRÆ ANGELICÆ PRÆSTANTIA NATVRALIS.

ANGELI in rerum natura sunt existentes: 2. Incorporei: 3. per exclusionem materiæ tam corporalis: 4. quàm spiritualis; 5. multitudine maximi: 6. in plura eiusdem speciei athomæ individua solo numero distincta immultiplicabiles: 7. ab intrinseco indestruibiles: 8. ast secundùm Potentiam Dei Extraordinariam annihilabiles. *Primum* est de fide; Quia Gen: 22. Angelum supra Abrahamum inclamasse *Voce externâ*, & Virginē SS. MARIAM à Gabriele salutatā credimus. Tum quia cùm Vniversū debeat esse perfectissimum, ideo debet constare gradu Entis, Vitæ, & Intellectualitatis completæ. *Ratio 2di* Quia iuxta Psal. 103. Angelus est spiritus. T. q. Nec *per se* est Quantus, ob carentiam materiæ: nec *per accidens* ob sui eleuationem supra omnes formas vt quo corporeas. *Ratio 3tij*. Quia Angelus completè, id est ex omni principio radicante intellectionem, habet completam intellectualitatē: è contra Homo habet incompletam scilicet tantùm ex parte formæ spiritualis. *Ratio 4ti*. Quia constitutiuum materiæ primæ est ratio puræ potentialitatis; iam autem Materia spiritualis deberet esse actus formalis, quia suâ spiritualitate excederet omnes formas inferiores corporales. *Ratio 5ti*. Quia quantò aliqua sunt magis perfecta, tantò in maiori excessu creata sunt: *Corporalia* in excessu magnitudinis: & *spiritualia* in excessu multitudinis. *Ratio 6ti*. Quia Distinctio tantùm numerica, prouenit à sola materia, quâ carent Angeli: vnde pluralitas si est in Angelis, necesse est eam causari per distinctionem formarum, quæ diuersitatem speciei constituit *Ratio 7mi*. Quia Existentia Angelica immediatè connectitur, perseitate non *Logicâ* sed *Physicâ*, cum Natura Angelica, ex vi creationis, habente inclinationem ad semper existendum, cùm careat materiâ radicaliter ad corruptionem inclinante. *Ratio 8ui*. Quia in qualibet creatura adest Potentia obedientialis, vt Deus iuxta dominiū absolutum faciat in ea & ex ea, quidquid miraculosè voluerit operari.

II. CORPUS non habet Angelus sibi naturaliter vnitum: 2. illud tamen aliquando assumit: 3. non tamen in vnitatem Personæ illud assumere potest: 4. nec potest in eodem exercere proprias operationes vitæ, quæ terminarentur ad interiorem effectum corporis animati. 5. benè tamen aliquas similitudinarias operationes, quæ terminantur ad exteriorem effectum. *Ratio primi*. Quia Angelus ex se est forma completa: & ex se, & non ex ordine ad materiam indiuidua: ad differentiam animæ nostræ. *Rat: 2di*. Quia teste D. Aug: lib: 15. de Ciuit: Dei, apparuerunt Angeli multis, in corporibus assumptis. T. q. Patribus veteris testamenti apparendo in corporibus assumptis, eosdem de futura in carne Christi apparitione instruxerunt: *Rat: 3tij*. Quia omnis Substantia creata etiam ordinis superioris, vt possit supplere effectum subsistentiæ creatæ inferioris, omnino deberet eā in se præcontinere, *secundùm rationem communem Entis*. Et hoc soli infinitæ Omnipotentiæ competit. Nec opus Incarnationis esset miraculosum. *Ratio 4ti*. Quia Angelus corporis assumpti, non est principium intrinsecum vitale; iam autem Cuius est potentia, illius est actio: Vnde Angelus in corpore assumpto habet organa corporea, non ad eliciendas operationes vitales, sed ad repræsentandas suas proprietates intellectuales. vg. habet oculū ad repræsentandam suam scientiam. *Ratio 5ti*. Quia isti extrinseci effectus vitales, vg. locutio, risus, fletus, cùm in Angelis nec *Egressiuè*, nec terminatiuè possint esse vitales formaliter, dicuntur tantùm Metaphoricè tales: id est sicut locutio humana terminatiuè respicit effectum exteriorem s. sonum productum ex motu labiorum sese percutientium, ita locutio Angeli similem respicit effectum.

III. Locus

III. LOCUS Definitivus conuenit Angelo, non Circumscriptiuus: 2. estque Angelus proximè & formaliter in loco per operationem virtualiter transeuntem: 3. proindeq; substantia Angeli non est ratio formalis essendi in loco: 4. In duobus locis adæquatis Angelus non potest esse: 5. Nec plures Angeli vt Causæ Principales, possunt esse in eodem loco adæquato formali: *Ratio primi.* Quia substantia Angeli spiritualis *hic & non alibi* est præsens, loco particulari, immediato, per liberam applicationem, non autem per naturalem quantitatiuam superficierum locantis & locati commensurationem. *Ratio 2di.* Quia Angelus tangit locum vt agens in illo: Vnde Agens spirituale per contactum virtutis, non priùs est applicari & coniungi passo, quin simul in illo & ex illo operetur: hinc Priùs est esse quàm operari: in linea essendi simpliciter: è contra in linea locandi *Definitiuè*, non tamen *Circumscriptiuè*, *Ratio 3tij.* Quia substantia Angeli est omnino inuariabilis in linea essendi: iam autem Per id Angelus immediatè contingit locum, per quod in linea locandi potest variabiliter modò maiorem, modò minorem tangere locum. *Ratio 4ti.* Quia ab vno loco adæquato (intra quem Angelus immediatione suppositi & Virtutis operatur sic, quòd in maiori operari non possit) Virtus Angelica naturalis adæquatè definitur. *Ratio 5ti.* Quia duos Angelos vt causas principales posse esse in eodem loco adæquato formali, est eosdem vt Causas adæquatas eundem numero producere effectum: quòd diuinitùs implicat.

IV. MOTVS Localis reperitur in Angelo: 2. moueturque Angelus motu locali per se: 3. & per accidens: 4. dum mouetur Motu Discreto, potest transire de vno loco ad aliũ, non transeundo per mediũ: 5. & Motu Continuo nec Discreto potest moueri in instanti Angelico. *Ratio primi.* Quia secundùm fidem Luc: 1. Missus est Angelus Gabriel à Deo, in Ciuitatem Galilææ T. q. Angelus præditus est intellectu & voluntate, ideoq; potest cognoscere vel appetere præsentiam in aliquo loco vel absentiam ab illo: iam autem Appetitus præsentiæ vel absentiæ, per potentiam locomotiuam expletur. *Ratio 2di* Quia Angelus successiuè potest fieri præsens, diuersis corporibus immotis, vel etiam diuersis partibus eiusdem corporis immoti. *Ratio 3tij.* Quia moueri per accidens, est moueri ad motum alterius sibi coniuncti: hinc Angelus vt motor Extrinsecus coniunctus corpori mobili, ad motum illius per se, dicitur moueri per accidens. *Ratio 4ti.* Quia supposità applicatione Angelicæ virtutis ad locum A, potest eandem applicare ad locum D, nouam eliciendo operationem, sine eiusdem virtutis applicatione ad loca intermedia B. C. vnde Angelus deserit locum A, immediatione virtutis & suppositi. & vtrâq; immediatione locum D. acquirit, tam ob suæ libertatis operationem, quàm ob omnimodam ex parte passi carentiam resistentiæ. *Ratio 5ti.* Quia Motus Continuus est omnino successiuus, intrinsecè in *Priùs & Posteriùs* Diuisibilis: ita & Motus Discretus est essentialiter ex duobus indiuisibilibus, Termino *A quo* initiatiuè; & ex Termino *Ad quem* completiuè compositus.

V. INTELLIGERE Angeli non est eius Substantia: 2. nec Existentia; 3. nec illius substantiè est immediatè operatiua, sed tantùm mediante intellectu & voluntate *Ratio primi.* Quia Angelus non est actus purus: iam autem solus actus purus, est sua actualitas, tam in linea *Essendi*, quàm in linea operandi; iam autem in Angelis intra lineam essendi *Essentia* realiter distinguitur ab *Existentia* & intra lineã operandi Natura realiter differt tã à potentijs proximis, quàm ab ipsorum actibus. *Rat: 2di.* Quia Existentia Angeli, est vna tantùm, tam secundùm speciem, quàm quoad numerum; iam autem Intelligere Angeli est *specificè* multiplex: aliud Entitatiuè *Naturale* respectu Obiecti Naturalis: Aliud Entitatiuè *Supernaturale* respectu supernaturalis: aliud *Participatiuè* Diuinum respectu Dei clarè visi. Et etiam multiplex *numericè*, quia vnicâ intellectione intellectus Angelicus non potest omnia obiecta cognoscere. *Rat. 3tij.* Quia Substantia cuiuslibet creaturæ est in potentia reali ad Existentiam: ia m autem Po-

tentia

tentia operatiua eſt in potentia ad operationem; qui duo actus *Exiſtere* & *Operari* diſtinguuntur realiter in creaturis, *tum* ex limitatione, *tum* ex lineis ſ. Subſtantiali & Accidentali, primò diuerſis: *tum* ex proprijs ſpecificatiuis: *tum* ex admiſſione plurimarum potentiarum immediatè operatiuarum.

VI. Medium Cognitionis Angelicæ ad cognoſcendum ſeipſum, eſt propria ipſius Subſtantia gerens vices ſpeciei Impreſſæ: 2. iam autem *alia obiecta à ſe*, intelligunt Angeli tantũ per ſpecies Accidentales à Deo infuſas, ab initio ſuæ conditionis. 3. ipſiq; Sancti Angeli quò ſuperiores ſunt, ſecundũ gradũ ſpecificum, eò per vniuerſaliores ſpecies intelligunt. *Ratio primi.* Quia Subſtantia Angeli *primò* ex eo quòd ſit expers materiæ, eſt ſeipſa intelligibilis in actu: *2dò* eſt proportionata in immaterialitate cum ſuo intellectu: *3tiò* eſt vnita & præſens eidem ſuo intellectui, tanquam Eſſentia cum ſua proprietate immediata. Iſtæ autem enumeratæ ſunt tres conditiones, quæ requiruntur vt aliquod obiectum gerat munus ſpeciei Impreſſæ. *Rat: 2di.* Quia ſicut corpora cæleſtia à die conditionis ſuæ, adæquatè inamiſſibiliter per vnicam formam cæleſtem ſibi concretam ſatiantur; ita à fortiori, quia intellectus ſubſtantiæ immaterialis completæ non poteſt adæquatè ſatiari per vnicam formam intentionalẽ, ideo neceſſarium erat vt à die conditionis ſuæ haberet à Deo ſpecies infuſas immateriales omnium obiectorum naturalirer repræſentatiuas *Rat: 3tij.* Quia Angeli quò ſunt ſuperiores in Eſſentia, eò ſunt ſimiliores Deo in ordine intellectuali; iam autem Intelligere plura per vnicam ſpeciem Vniuerſalem, eſt perfectio Diuina: conſequenter Angelus ex approximatione ad Deum, per ſpecies & pauciores & vniuerſaliores, *tum* multa obiecta, *tum* plures rationes intelligibiles intelliget.

VII. Obiectum particulare cognitionis Angelicæ, eſt etiam ipſemet Angelus: 2. & Deus quem cognoſcit per propriam ſubſtantiam, non tamen tanquam per propriam ſpeciem Impreſſam Dei: 3. Angelus inferior non comprehendit ſuperiorem: *Ratio primi.* Quia Angelus eſt immaterialis forma ſubſiſtens, quæ eſt principium actionis immanetis ſ. intellectionis; iam autem Actio immanens ad ſui proceſſionem requirit, quòd obiectum vniatur agenti. *Rat: 2di* Quia ſubſtantia Angeli non repræſentat Deum niſi *vt Quod* cognita: ſicut effectus ſimilis ſuæ cauſæ repræſentat cauſam: vnde ſicut intellectus noſter ad cognoſcendam cauſam in effectu, non indiget aliâ ſpecie diſtinctâ à ſpecie Impreſſa effectûs, & tamen ſpecies Impreſſa effectûs, non dicitur propriè ſpecies Impreſſa cauſæ; ita in Angeli Subſtantia comparatiuè ad Deum res ſe habet; & maximè cùm Angelus ſit ſimilitudo Dei non formalis, ſed tantùm virtualis. *Ratio 3tij* Quia ſicut intellectus noſter inferior, per ſpecies ſuas inferiores nequit comprehendere ſpecies ſuperiores intellectûs Angelici; ita & Angelus inferior per ſuas ſpecies inferiores nequit comprehendere ſpecies vniuerſaliores, in intellectu ſuperioris Angeli reſidentes.

VIII. Futura neceſſariò, cognoſcuntur ab Angelis, abſtractiuè non verò intuitiuè: 2. Futura quæ vt in plurimùm eueniunt per cauſas naturales, impedibiles, cognoſcuntur coniecturaliter: 3. Futura omnino contingentia in Cauſis proximis determinationem non habentia, non poſſunt ab Angelis certò cognoſci, ſolis viribus naturæ. *Ratio primi.* Quia Angelus cognoſcit Cauſas naturales & illorum determinationem quam habent ad producendos effectus; ia autẽ Notitia effectûs in ſua Cauſa, tantũ eſt abſtractiua: ſicut Notitia rei exiſtentis in ſeipſa, eſt Intuitiua *Rat: 2di.* Quia cauſæ proximæ impedibiles, ſunt medium contingens & fallibile, ex quo ſola coniecturalis, non verò certa poteſt haberi cognitio: ſi tamen eiuſmodi futura, cognoſcantur in collectione omnium cauſarum naturalium, tunc cognoſcuntur certò, quia tota collectio cauſarum non eſt impedibilis, T. q. Futura contingentia libera non poſſunt cognoſci *Nec* in ſuis cauſis, ùt pote indifferentibus: *Nec* in ſeipſis, quia in ſeipſis ſunt ſolùm reſpectu Diuini non verò Angelici intellectûs. *Rat. 3tij.* Quia

in

in linea cognitionis id quod conceditur hominibus, non debet negari Angelis: iam autem Futura omnino contingentia & libera, diuinitùs cognoſcere per reuelationem, conceſſum eſt hominibus: vt patet ex S. ſcriptura.

IX. Secreta cordium (id eſt omnes actus ſiue intellectûs, ſiue voluntatis) non poſſunt Angeli viribus ſolius naturæ cognoſcere: 2. independenter ab alterius eorundem manifeſtatione. *Rat: primi.* Quia ſecreta cordium ſoli ſubſunt dominio Dei: vt dicitur 6. Paralip. *Tu noſti SOLVS corda filiorum hominum.* T. q. 1. Cor. 2. *Quis hominum ſcit quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt.* Ergo quia Angelus non poteſt illabi menti humanæ vel Angelicæ, vt in corde hominis ſit & intrinſecùs operetur, ideo quæ intra mentem ſunt, non poteſt cognoſcere. *Rat: 2di.* Quia voluntas creata in ſuis actibus liberis, ſic iure libertatis eſt domina ſuorum actuum, quòd nullum aliud dominium ſupra ſe cognoſcat, niſi ipſius Dei, ideo quia à ſolo Deo dependet, qui *Vt vltimus Finis* plenè eam determinat: & vt *Cauſa Efficiens* ſolus ipſe intra eam præuiè & ſimultaneè operatur.

X. Modus cognitionis Angelicæ eſt, quòd intellectus Angeli, nunquam ſit in potentia pura, ita ſcilicet quòd careat habitu ſcientiæ reſpectu eorũ, ad quæ eius cognitio naturalis ſe extendere poteſt: 2. aſt reſpectu reuelabilium diuinitùs, poteſt eſſe in potentia pura. 3. ſeipſum neceſſariò cognoſcit ſemper: 4. Et Deũ in ſeipſo etiã neceſſariò cognoſcit, vt ſuæ Authorẽ ſubſtantiæ: 5. & intelligit cognitione tam Matutinâ quàm Veſpertinâ. *Rat: primi* Quia Angeli & Cæli in hoc proportionantur, quòd ſicut corpora cæleſtia non habent potentiam ad eſſe, quæ non ſit completa per actum: ita Angelici intellectꝰ non habent aliquam potentiam intelligibilem, quæ non ſit totaliter completa per ſpecies intelligibiles eis connaturales: *Rat; 2di.* Quia ſic etiam corpora cæleſtia ſunt in potentia vt illuminentur à ſole: Angeli à ſole Chriſto. *Rat. 3tij.* Quia Angelus ex vi creationis, à Deo Authore naturæ, ad ſui cognitionem accepit omnia ad ipſam requiſita ſ. Principium radicale, Intellectum, ſpeciem Impreſſam & Obiectum (quod eſt eius propria ſuſtantia, inter omnia obiecta naturaliter ab Angelo cognoſcibilia, eius intellectui maximè connaturalis & proportionata) vt actu aſſimiliatum tali ſpeciei: ac perconſequens motus vitalis cognitionis Angelicæ reſpectu ſui (ſicut motus animalis reſpectu nutritionis) ſemper eſt neceſſarius. *Rat: 4ti:* Quia Angelus dicit naturalem ad Deum (à quo dependet in eſſe & conſeruari) habitudinem, quam cõprehenſiuè in exercitio cognoſcere non poteſt, niſi Deus cognoſcatur in ipſo, tanquã ſupremus Factor, in nobiliſſima ſua factura. *Rat. 5ti.* Quia cognitio Angelica *Dies* vocatur, in quo eſt *Mane* principium, & *Veſper* terminus: vnde illa cognitio in Angelis dicitur *Matutina*, quæ reſpicit primordiale eſſe rei, in eius prima Cauſa ſ. in Verbo: dicitur autem *Veſpertina*, quæ reſpicit Vltimatum eſſe rei ſ. in ſeipſa.

XI. Voluntas datur in Angelis: 2. ac liberũ arbitriũ: 3. nec dari poteſt ſubſtantia intellectiua, quæ non ſit volitiua. *Ratio primi.* Quia Angeli cùm ſint creati à Diuina Bonitate, neceſſe eſt quòd inclinentur in bonum Vniuerſale & à ſe directi; iam autem Inclinatio in bonum Vniverſale, dicitur voluntas. *Rat: 2di.* Quia Angeli apprehendendo Vniuerſalem rationem boni, poſſunt eam ſic apprehenſam proponere voluntati, vel eandem non proponere, quòd eſt liberè iudicare. *Ratio 3tij.* Quia Vniuerſum cùm debeat eſſe ex omni gradu poſſibili perfectum, iam defacto deberet dari talis gradus; cuius tamen experimur oppoſitũ. T. q. Ratio appetitiui ſemper ſequitur ad aliquam naturam: ergo & appetitus rationalis debet conſequi ad formam ſeu naturam rationalem ac intellectiuam.

XII. Dilectio in Angelo datur tam Naturalis: 2. quàm Electiua. 3. Et quilibet Angelus diligit Deum Vt authorem naturæ ſuæ neceſſariò quoad exercitium: *Ratio primi.* Quia commune eſt omni naturæ habere in ſe aliquam inclinationem actualem, naturalem, conſequenter & in Angeli Voluntate debet eſſe naturalis dilectio, boni naturaliter voliti vt finis. *Rat. 2di.* Quia in Angelis à dilectione naturali, deriuatur dilectio Electiua quæ eſt dilectio boni dilecti propter finem: & dicitur Electiua, id eſt totaliter libera, & quoad obiectum, & quoad exercitium. *Rat. 3tij.* Quia Angelus cùm ſeipſum neceſſariò quoad exercitium comprehendat, eâdem neceſſitate cognoſcit ſe in ſuo fieri & conſeruari adæquatè dependere à Deo, vnde Deum & omnia illius bona cum illo connexa intrinſecè, diligit neceſſariò *O Felix DEI Amor* (D. exclamat Bernardus) *ex quo oritur ſtrenuitas morum, puritas affectionum, ſubtilitas intellectuum, deſideriorum ſanctitas.* Hunc ego ô Infinitum Bonum meum, exopto amorem, vt qui te ſine modo non diligo, ſaltum te more Angelico diligere valeam in ſæcula ſæculorum, Amen.

NATVRÆ ANGELICÆ

Beatitudo naturalis & ſupernaturalis, Illuminationes, Locutiones, cæteraque miniſteria: necnon rebellium ſpirituum Malitia, Primum peccatum, & Pæna.

ANGELI fuerunt creati in beatitudine naturali. 2. non tamen ſupernaturali: 3. vnde ad conuertendum ſe in Deum, vt beatitudinis ſupernaturalis obiectum indiguerunt Gratiâ Auxiliante, tantâ indigentiâ, quòd ſine illa non potuerunt conuerti. 4. Omnes ſtatim à principio habuerunt Gratiam ſanctificantem: 5. quam tamen acceperunt per propriam diſpoſitionem: 6. licet eam non meruerint. 7. meruerunt tamen per ipſam æternæ gloriæ beatitudinem. ***Ratio primi.*** Quia Angeli à principio ſuæ conditionis habuerunt Dei vt Authoris naturæ cognitionem & dilectionem perfectiſſimam, neceſſariam, & inamiſſibilem, ad quam natura Angelica Viribus ſolis peruenire potuit; iam autem Beatitudo naturalis conſiſtit in cognitione & dilectione Dei, vt Authoris naturæ perfectiſſima, tam *quoad Subſtantiam*, vt prima cognitio quâ Angelus per ſuam ſubſtantiam Deum cognoſcit, ſit inſeparabilis & neceſſaria: quàm *quoad modum*, vt illa operatio ſit recta rectitudine morali, liberâ, & potenti deficere *Ratio 2di* Quia Beatitudo ſupernaturalis conſiſtit in clara Dei viſione Vt eſt in ſe; iam autem Angeli ab initio creationis ſuæ non viderunt Deum vt eſt in ſe Authorem Gloriæ; aliàs alij nunquam peccaſſent, quia viſio beatifica iungit intellectum cum Prima Regula rectæ operationis. *Ratio 3tij.* Quia voluntas Angelica non poteſt ferri in Deum beatificantem ſupernaturaliter, niſi adiuta per auxilium gratiæ; ſicut & homo omni gratiâ deſtitutus, non poteſt conuerti in Deum ſupernaturalem, quia beatitudo ſupernaturalis, eſt ſupra naturam cuiuſcunq; naturæ creatæ, indebita, & impoſſibilis ſine gratia; iam autem Appetitus rationalis non poteſt ferri in id quod eſt ſupra facultatem virtutis propriæ. *Ratio 4ti.* Quia ſicut Deus in prima creatione mundi, omnibus creaturis indidit rationes ſeminales; tanqvam ipſorum naturæ debitas proprietates: ita congruum fuit quòd Deus in prima creatione ſpiritualis creaturæ infunderet Angelis gratiam ſanctificantem, quæ eſt ſemen omnium donorum ſupernaturalium. *Ratio 5ti,* Quia Angeli in primo inſtanti, ex auxilio ſupernaturali, per motum liberi arbitrij ſe ad eam præparauerunt: & quò perfectiores fuerunt in naturalibus, eò intenſiorem gratiam & gloriam receperunt; non ex hoc, quòd naturalis vnius Angeli maior perfectio naturalis, extiterit Deo cauſa motiua conferendi eidem maiora dona ſupernaturalia, ſed in hoc ſenſu, quòd Deus ex mera ſua liberalitate & ſapientia voluerit eos Angelos maioribus donis gratiæ exornare, quos perfectioribus naturæ dotibus decorauit. Sicut ædificator ad expoliendam domum expoliens lapides, eò ipſo quòd aliquos pulchriùs & decentiùs polit & aptat, videtur ipſos ad nobiliorem partem domûs ordinare. *Ratio 6ti.* conſtat ex illo communi Axiomate. Principium meriti non cadit ſub merito. Et ideo CHRISTUS in primo inſtanti conceptionis ſuæ gratiam non meruit, quamuis ad illam ſe diſpoſuerit, per actum liberi arbitrij adiuti ex motione ſupernaturali. Et idem de Angelis cum proportione dicendum. *Ratio 7mi.* Quia Beatitudo perfecta eſt Vltimus finis: hunc autem finem ſolus Deus habet per naturam: reliqua verò eundem aſſeqvuntur per operationem prout adiutâ à gratia: Ergo & Angeli conſecuti ſunt beatitudinem ſupernaturalem per operationes ex

gratia

gratia procedentes, priores beatitudine non solum naturâ sed etiam duratione; nam talis modus merendi beatitudinem, est connaturalissimus, semper merito effectiuè concurrente ad causandum præmium.

II. ILLUMINATIO datur in Angelis, quâ vnus verè & propriè alium illuminat: 2. per solam propositionem obiecti accomodatam capacitati inferioris scilicet conceptus suos partitos & particularizatos iuxta captum inferioris ordinando ad illum: *Ratio primi* Quia inter Angelos est ordo superioritatis & dignitatis, quo inferiores exceduntur à superioribus: hic autem ordo maximè elucet, si supremus Angelus immediatè à Deo veritatem addiscat, & Angelus alter immediatus inferior, eandem à superiori immediato Angelo, tanquam à Doctore Discipulus addiscat, & sic deinceps vsq; ad infimum: sic enim datur ordo intelligibilitatis, iuxta ordinem superioritatis & dignitatis, seruatâ causalitate illuminationis. *Ratio 2di.* Quia Angeli superiores cùm vniuersaliores habeant species obiectorum repræsentatiuas, ideo necesse est, quòd Angelus superior volens communicare Angelo inferiori veritatem à Deo acceptam, debet ipsam diuidere & particularizare, vt Angelus inferior eandem percipere possit iuxta modum & capacitatem suam: vnde duo debent concurrere ad illuminationem: *Primum est* Ostensio & manifestatio Obiecti, priùs ab Angelo inferiore incogniti: & hæc ostensio consistit in hoc quòd Angelus superior veritatem aliquam in vniuersali acceptam, priùs veluti masticet, diuidat, sicq; diuisam & masticatam proponat per locutionem Angelo inferiori; *alterum est,* Confortatio potentiæ Angeli inferioris, quæ consistit in hoc, quòd Angelus superior illam veritatem in vniuersali acceptam masticando & diuidendo, communicat ei lumen intellectûs quo eam illuminat, & hoc ipsó reddit illam proportionatam intellectui Angeli inferioris; sicut Magister iuxta capacitatem discipuli proponendo veritatem eundem illuminat, & illius confortat intellectum.

III. LOCVTIO mutua datur inter Angelos: 2. quæ fit per hoc quòd vnus voluntariè dirigit conceptus suos ad alterum Angelum *Ratio primi.* Quia Isaiæ 6. *Seraphim clamabant alter ad alterum* SANCTVS. T. q. Ad perfectam Angelorũ societatem necessaria est mutua secretorum & voluntatum patefactio: quæ fit per locutionem. *Ratio secundi.* Quia quilibet Angelus plenum habet dominium supra suos conceptus internos: vnde vt Angelus constituatur *Loquens* debet dominium suum communicare alteri Angelo, & tunc alter Angelus iam erit *Audiens,* quia ea de quibus est locutio iam pertinent ad ipsum, ex communicatione dominij.

IV. HIERARCHIA ex parte Principis est vna: 2. ex parte multitudinis alia est Angelica alia humana: 3. Angelica Hierarchia triplex: 4. Et quælibet Hierarchia habet tres Angelorum ordines: 5. Et quilibet Ordo plures Angelos numerat. *Ratio primi.* Quia Hierarchia est sacer principatus eorum, qui in sacris communicant, id est qui à Deo specialibus illuminationibus reguntur: isti autem sunt tantùm boni Angeli & boni homines, quibus vnus tantùm est supremus Princeps DEUS. *Rat: 2di:* Quia vnus Principatus est, secundùm quòd multitudo vno & eodem modo potest Principis gubernationẽ percipere; iam autem Angeli percipiunt gubernationem ac illuminationem à Deo, secundùm puritatem intelligibilem: & Homines secundùm similitudines sensibilium, ideoq; Hierarchia Angelica distinguitur ab Humana. *Ratio 3tij.* Quia etiam Angeli non eodem modo illuminantur de Diuinis rationibus & secretis: nam *Supremi* Diuina secreta percipiunt in ipso Deo: *Medij* eadem vident in causis vniuersalibus creatis: *Infimi* eademmet intuentur in causis proximis. *Ratio quarti.* Quia Hierarchia est vna multitudo ordinata, quæ requirit pluriũ partium inter se coordinationem, secundùm diuersos actus & officia: & omnis ista diuersitas reducitur in communi ad tria s. Ad Summum, Medium, &

Infimum

Infimum: vt patet in multitudine Ciuitatis ordinata. *Ratio quinti.* Quia sicut, Hierarchia est ordinatio graduum: ita Gradus (qui etiam dicitur Ordo) est ordinatio personarum eiusdem gradûs; iam autem plures sunt Angeli eiusdem gradûs: vg. plures Seraphim vt docetur Isaiæ 6to.

V. PRÆSIDENTIA Angelorum necessaria est supra creaturam corporalē: 2. quorum potestati quælibet natura corporalis subiecta est immediatè quoad motum localem: 3. Miracula facere est extra actiuitatem virtutis Angelicæ: 4. Homines illuminare possunt: 5. ast voluntatem humanam interiùs mouere, non possunt. *Ratio primi.* Quia potestas corporea est particularis, & Angelica est Vniuersalis; iam autem Omnis potestas particularis regitur per vniuersalē: & maximè corporea per Angelicam, ad explenda Diuina mysteria. *Ratio 2di.* Quia inter omnes motus corporeos perfectior est motus localis, vt pote excludens potentiam ad aliquid intrinsecum; iam autem Natura inferior in sui supremo attingitur à Natura superiori, iuxta illud D. Dion: 7. cap. de Nom: Diu: Diuina sapientia coniungit fines primorum principijs secundorum. *Ratio 3tij.* Quia facere miracula soli Deo competit: iam autem quidquid Angeli operatur propriâ virtute, non extra sed intra ordinē naturæ operantur. *Ratio 4ti.* Quia Angeli, *Et* proponunt veritatem intelligibilem hominibus sub similitudinibus sensibilium: *Et* suâ actione confortant intellectum humanū; etenim Illuminatio est manifestatio obiecti, & confortatio potentiæ. *Ratio 5ti:* Quia solius est Dei immutare voluntatem ad intra, nam Deus est Creator voluntatis nostræ, & eiusdem Primum Principium tam in ratione Entis, quàm in ratione liberi.

VI. MISSIO Angelorum est à Deo: 2. in ministerium. 3. & qui mittuntur Assistentes non sunt: 4. licet missi sicut & Assistentes Deum videant per Essentiam. *Rat:* 1. Quia Angelus procedit à Deo, vt ibi sit, vbi priùs non erat, non, enim est vbiq; cùm sit Agens particulare; iam autem Mitti illud dicitur, quod ab alio procedit, vt incipiat esse vbi prius non erat. *Rat:* 2. Quia Angeli nutu & Authoritate Dei imperantis operantur: vnde eorum Actio quam exercent, in creaturam corpoream incipit à Deo, & ordinatur ad Deum, & fit vt obediatur Deo supremo Principi. *Rat:* 3. Quia Assistentes illi dicuntur, qui immediatè illuminantur ab ipso: Ministrantes verò qui mediatè de agendis illuminantur, & ad eadem exequenda, motu locali mittuntur. *Rat:* 4. Quia Christus dixit: Math: 18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei qui in cælis est*: ideoq; ex parte Visionis beatificæ, æquales sunt Assistentes & Ministrantes.

VII. CUSTODIA hominum bonis demandata est Angelis: 2. ita vt singuli homines à singulis Angelis custodiantur: 3. Personis Publicis præter particularē deputatur Angelus officij: 4. Christ⁹ Domin⁹ non habuit Custodē Angelū: 5. Beatissima V. MARIA habuit: 6. imò etiam pessimus Antichristus eundem habebit. *Rat.* 1. Quia iuxta Psal: 90. *Angelis suis Deus mandauit de te vt custodiant te.* T. q. Diuina Prouidentia statuit, vt mobilia regulentur per immobilia. *Rat.* 2. Quia sicut diuersis speciebus rerum, diuersi Angeli eiusdem ordinis præficiuntur: ita rationabile est, vt ex Diuina Prouidentia diuersis hominibus diuersi deputentur Angeli. *Rat.* 3. Quia officia quæ ad multitudinem pertinent, diriguntur per Principatus vel Archangelos: vnde homo in prælatione constitutus, in his quæ ad regimen multitudinis pertinent, illuminatur ab Angelo superioris Ordinis. *Rat:* 4. Quia Anima Christi, omnibus Angelis superior quoad gratiam, non quoad naturam, immediatè à Verbo Diuino illuminata fuit. *Rat:* 5. Quia Beatissima V. Dei Genitrix MARIA, ad acquirendum augmentum gratiæ, indiguit ministerio Angelorum, per modum remouentis impedimenta, vt mens eius purissima, ab omnibus curis sæculi libera, soli semper vacaret Deo. *Rat:* 6. Quia sicut præsciti in iudicium, & infideles etiam cum Antichristo, non priuantur interiori auxilio naturalis rationis, ita etiam non priuantur exteriori auxilio diuinitùs concesso toti naturæ humanæ: s. custodia Angelorū per quam arcentur à multis malis, ne sibi magis & alijs nocere possint.

VIII. Peccatum repertum est in Angelis desertoribus: 2. nullaq; potest dari creatura intellectualis, quæ ex natura sua sit impeccabilis simpliciter: 3. Nec Potuit Angelus peccare in primo instanti creationis suæ contra legẽ quã cunque 3. *Primum* est de Fide. Ezech. 28. *Inuenta est iniquitas in te. Ratio. 2di.* Quia omnis natura intellectualis creata, hoc ipso quòd sit *ex nihilo*, est defectibilis in suo esse; consequenter & in operari. Et quoniam hoc ipso quòd creatura est defectibilis in modo operandi physicè, est etiam defectibilis in attingentia Obiecti & finis, ex qua sumitur rectitudo seu bonitas operationis moralis: subindeq; defectibilis in modo operandi etiam moraliter. *Rat: 3.* Quia Angelus in primo instanti creationis suæ primum iudicium pract.cũ habet indispensabiliter & specialiter sibi à Deo infusum prout à primo motore speciali: vnde si in tali primo dictamine, & in actu voluntatis per illud regulato defectus error & peccatum reperiretur, ipsi Deo vt authori speciali tribueretur: nam operatio quæ incipit cum esse rei, inest ei ab agente à quo habet esse.

IX. Peccatum Primum in Angelis fuit peccatum Superbiæ: 2. cuius obiectum excellens fuit appetitus inordinatus quo appetit esse Deus: 3. per similitudinem quandam proportionalem: *Rat: 1.* Quia Isaiæ 14. dicitur: *Detracta est ad inferos superbia tua.* Tum quia, Primum peccatum Angeli debuit consistere in affectu ad aliquod bonum spirituale (nam Angelus incapax est affectûs efficacis circa bonum corporale) qui affectus cùm nequiret esse deordinatus ex parte obiecti vt pote boni, consequenter debuit esse deordinatus, tantùm ex parte modi appetendi illud s. absq; subiectione ad regulam superioris tanquam mensurã, dignitatis propriæ; iam autem Superbia est, nolle subijci regulæ superioris tanquam Mensuræ, dignitatis propriæ: sicut Inobedientia est nolle subijci regulæ superioris tanquam Legislatoris. *Rat: 2.* Quia iuxta Ezech: 28. *Dixisti. Deus ego sum.* Contra quod dictum S. Michael præliari cœpit exclamans: *Quis vt Deus?* consequenter Superbia Luciperi fuit appetitus inordinatus quo appetijt esse vt Deus similitudinariè.

X. Pœna Dæmonum maxima, est expulsio à Visione beatifica: 2. mansit tamen in illis post peccatum integra cognitio naturalis: 3. voluntas illorum in malo obstinata, nullum opus bonum morale facere potest 4. alliganturq; physicè ad loca pœnalia per hoc, quòd ignis inferni producat instrumentaliter quasdam Qualitates in dæmonibus, retardantes & impedientes potentias eorũ operatiuas. *Primum.* constat Math: 24. *Discedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & Angelis eius.* Vnde pœna ignis infernalis, est terminus *ad quem* secundarius ob commissam culpam, sed primarius est Expulsio à visione beata, per quam summi Boni vt est in se intuitiuâ ac satiatiuâ priuantur possessione. *Ratio 2.* Quia post peccatum in dæmonibus mansit tam intellectus integer quàm species illis infusæ, & ab eius Essentia naturaliter exactæ. *Ratio 3.* Quia diabolus est in statu damnationis; iam autem status damnationis importat carentiam omnis auxilij sufficientis procedentis à Diuina gratia, requisiti ad bona opera salutaria facienda; & etiam importat carentiam omnis auxilij efficacis ad aliquod bonum morale Ordinis naturæ; sicut status purgatorij importat carentiam & exclusionem omnis peccati actualis ibidem committendi. *Rat: 4ti.* Quia attestante D. Petro 2. Ep. c. 2. *Angelis peccantibus Deus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.* Cruciantur autem dæmones per alligationem physicam ad ignem & ad locum ignis, ita quòd physicè impediantur & retardantur eorum potentiæ ne alibi operentur quàm in illo inferni determinato loco partialiter. Et talis alligatio est illis summè molesta, *primò* quia se opponit valdè, amplæ eorum naturali libertati, ratione cuius deberent se locare vbi Vellent: *Secundò* opponit se eorum Excellentiæ spirituali, ratione cuius deberent dominari omni corpori; hic autem ineuitabilem ab igne corporali patiuntur seruitutem. O Verè horrendam tinendamq; gehennam, in qua attestante D. Gregorio *Mors sine morte, finis sine fine, quia Mors ibi viuit, & finis semper incipit.* O misericordissime Domine exclamo cũ S. Augustino: *Hic vre, hic seca, modò in æternũ parcas,* & cum D. Fulgentio lachrymabiliter supplico *Domine da nobi modò patientiam, & postea indulgentiam.* Per Christum Dominum Nostrum Regem Angelorum. Cui honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

